

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, a dr. Szabó Péter ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Benyó Ágnes jogtanácsos által képviselt **Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal** (3300 Eger, Szövetkezet út 6.) alperes ellen **kártérítés** iránt indított perében a Heves Megyei Bíróság 2007. szeptember 13. napján meghozott 5. P. 20.307/2006/17. számú ítélete ellen a felperes 2007. október 8. napján 18. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét közbenső ítéletnek tekinti, és megváltoztatja. Megállapítja, hogy az alperest az 1998. év elejétől 2000. év végéig tartó gazdasági évekre kártérítési felelősség terheli.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 30.000 (harmincezer) forint másodfokú perköltséget.

A fellebbezési illeték az államot terheli.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes eredetileg 2003. május 12. napján előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes államigazgatási jogkörének gyakorlása során jogellenes mulasztással kárt okozott, és kérte 1995 - 2000. évre összesen 771.000 Ft elmaradt haszon, minden egyes évre a meghatározott összeg után a tárgyév október 31. napjától számított törvényes kamata megfizetésére kötelezni. Előadta, hogy a ... Földkiadó Bizottság 1993. februárjától 1995-ig tényleges tevékenységet nem végzett. Az alperesnek - a törvényességi felügyeletet ellátó szervnek - erre és a tapasztalt visszaélésekre a figyelmét felhívták, de az alperes semmit sem tett a közgyűlés összehívása érdekében. Bár azt a keresetlevél is tartalmazta, hogy fellebbezések nyomán az alperes 1995. december 19. napján megsemmisítette a

földkiadó bizottság több jogsértő határozatát. A földkiadó bizottság az új eljárást nem kezdte meg és erről az alperes is tudott. Az alperesnek már 1996. januárjában kezdeményeznie kellett volna a részarány-tulajdonosok közgyűlésének összehívását, de csak annyit tett, hogy - négy évi törvénytelen működés után - a földkiadó bizottságot felhívta az eljárás lefolytatására. Ha az alperes kezdeményezi és jelen van a közgyűlésen, azt az álláspontot erősíthette volna, hogy nem néhány személy elégedetlenkedéséről van szó, hanem törvényes eljárás lefolytatásáról mindenki érdekében. 1996. június 30. napjával a földkiadó bizottság működése törvény erejénél fogva megszűnt, az eljárás lefolytatásának kötelezettsége az alperesre szállt, de 2000. január 17. napjáig nem történt semmi. Sőt ezt követően sem, noha felügyeleti szervétől erre két ízben is utasítást kapott. Állította az alperesi mulasztás következtében legkorábban 2001-es gazdasági évben kerülhetett volna a termőföld birtokába, vagyis hat gazdasági évre számítható jövedelem kiesése, mint elmaradt haszon. Követelését arra alapította, hogy 1995. évtől 38,43 AK értékű földrészlet kiadatlan maradt, mely saját öröksége volt. 1999-ben megvásárolta testvére örökrészét, ami szintén kiadatlan maradt, így e körben kára 1999-től további 38,43 AK tekintetében áll fenn.

A megismételt eljárásban előadta, hogy testvérével 1999. június 11. napján kötött adásvételi szerződést 59,65 AK értékre. Nevezett testvére a 0114/7 hrsz-ú ingatlanból 20,74 AK értékű, 0,4258 ha alapterületű szőlőt 1995-ben birtokba vett, majd az adásvételt követően a felperes birtokába bocsátotta. Az alperes felelősségének kimentésével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a hatáskör megvonásáig négy hónap állt rendelkezésére a határozat meghozatalára, a hatáskör megvonása után a Fejér Megyei Földművelésügyi Hivatal három hónap alatt határozatot hozott, pedig az előzményeket nem ismerte, és a saját rendes ügymeneti leterheltségét meghaladó ügyben is képes volt eljárni. A 2007. június 28. napján megtartott tárgyaláson az 1995-ös gazdasági évre 50.000 Ft, 1996-ra 55.000 Ft, 1997-re 60.500 Ft, 1998-ra 66.500 Ft, 1999-re 146.000 Ft, 2000-re 161.000 Ft, összesen 539.000 Ft megtérítését kérte, minden külön évre vonatkozó összeg után október 31. napjától számított kamatokkal. Állította, hogy az alperes 1997. január 1. napjától, amikor az ügyintézés a hatáskörébe került, nem intézkedett az iratok bekérésére, az iratok kiadására a megszűnt földkiadó bizottság elnökét az Egri Városi Bíróság 1997. október 15. napján megtartott tárgyaláson kötelezte. Már ez a mulasztás megalapozza az alperes kártérítési felelősségét.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Tagadta, hogy a földkiadó bizottság 1995-ig nem végzett volna tevékenységet, mivel 1700 részarány-tulajdonos tekintetében kellett adatfeldolgozást és rendszerezést, továbbá előkészítő munkálatokat folytatni. Az egyes érintettek panaszai - melyben a bizottság valamely intézkedését sérelmezték - nem jelenti a működésképtelenséget, ami a többször módosított a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény (Fktv.) 4/A. § (3) bekezdése szerinti következmény alkalmazását indokolta volna. A földművelésügyi hivatalok nem rendelkeztek általános felügyeleti jogosítványokkal, kivéve hogy a földkiadó bizottságok érdemi határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket elbírálták. Ha a határozathozatal előtt vita keletkezett a bizottság és a részarány-tulajdonos között, csak annyit tehetett, hogy felszólította a

bizottságot véleménye írásbeli előterjesztésére és részére útmutatást adott a törvényes eljárásra. Az a kérdés, hogy a bizottság a törvény rendelkezéseinek megfelelően járt-e el, évekig tartó bírósági eljárás tárgyát képezte, ez a közgyűlés összehívásával nem volt megelőzhető. A felperes iratcsatolása is igazolta, hogy az alperes a panaszbeadványaira haladéktalanul intézkedett és részletes felhívást, útmutatást adott ki a földkiadó bizottság részére is. A felperes arról is tájékoztatást kapott, hogy bármelyik részarány-tulajdonos kezdeményezheti a közgyűlés összehívását. Amikor a felperes ezt nem tette meg, a kárenyhítési kötelezettségét nem teljesítette. Nem volt az sem irreális, hogy 1995. december 19-én az alperes új eljárást előíró határozatot hozott, hiszen ebben az időben már ismeretes volt, hogy az országgyűlés a földkiadó bizottságok működését meg fogja hosszabbítani. Az 1996. június 4-i ismételt alperesi felhívás sem volt objektíve lehetetlen kötelezés, hiszen a földkiadó bizottság működése 1996. december 31. napjáig meghosszabbodott. Hivatkozott arra is, hogy a bizottság a közgyűlést 1995. november 6. napjára összehívta, amikor is 77 %-os többséggel megszavazták, hogy végezze továbbra is a munkáját. Az új földkiadó bizottság választását kezdeményező földművelésügyi hivatali intézkedések eredményessége országosan alacsony volt, mert a részarány-tulajdonosok többségi szavazatán múlt, és az új bizottság megválasztása sok hónapos késedelmet jelentett. 1996-ban két ízben hívta fel a földkiadó bizottságot új eljárás lefolytatására, szakértő bevonására, a második felhívás eredményre vezetett, ezért joggal vonhatott le arra következtetést, hogy a továbbiakban az eljárás megfelel a törvényes követelményeknek. Jelen ügghöz kapcsolódó konkrétum volt, hogy amikor az ... Földkiadó Bizottság iratait 1999. novemberében zárta a minisztérium 16.062 db iratot rögzített a tértivevények nélkül. Az alperes hatáskör hiányában 1996. évben elsőfokú földkiadási határozatot nem hozhatott, 1997. januárjától indítandó elsőfokú eljárásoknak pedig a következő akadályai voltak. A kötelezően végrehajtott ütemezés mellett az ... Földkiadó Bizottsággal kapcsolatos eljárás a II. ütembe került 1997. július 1-i kezdő időponttal. A Heves Megyei Ügyészség óvást, majd annak eredménytelensége után pert indított az alperes 483-3/1995. számú határozata ellen, melyre tekintettel a földkiadó bizottság az iratanyagot magánál tartotta és azt csak a bíróság végzésére 1997. novemberében volt hajlandó kiadni. Ugyanekkor jelezte az Egri Körzeti Földhivatal, hogy megosztási vázrajz hiányában nincs mód a tulajdonjogok bejegyzésére. Az alperes eljárását bénította, hogy a felettes minisztérium helyettes államtitkára 1999. november 25-én elrendelte valamennyi irat zárolását és ez 2000. január 17-ig tartott, majd 2000. április 13-án ismét zároltatta, és még abban a hónapban az alperes hatáskörét megvonta. A zárlat feloldása után több mint 400 határozatot kellett volna meghoznia. Összefoglalva a közgyűlés újra összehívásának, új eljárás lefolytatásának elmaradása nincs okozati összefüggésben a felperes kárával, mert nyilvánvalóan ugyanazt a döntést hozta volna meg, az pedig, hogy a földkiadó bizottság törvényesen járt-e el, évekig tartó per tárgyát képezte. Az alperes az adott helyzetben általában elvárható módon járt el. Hivatkozott arra is, hogy valójában a felperes egyáltalán nem, de jogelődje sem adott be szabályszerű kérelmet, mert az ő kérelmét a felperes látta el aláírással anélkül, hogy meghatalmazással rendelkezett volna. A felperes édesanyjának kérelme 180,5 AK-ára vonatkozott,

noha csak 86,43 AK-nak volt tulajdonosa, férje rendelkezett további 92,52 AK-val, de ő kérelmet nem nyújtott be. A felperes szülei után három örökös volt, a felperes az egyik testvérétől szerzett 59,65 AK-t, de ez a felperesi jogelő sem adott be határidőben kérelmet. Ennek a Fejér Megyei Földművelésügyi Hivatal döntése miatt már nincs jelentősége, de példázza, hogy egyetlen személyre vonatkozó adatok tisztázása is bonyolult és időigényes. Vitatta a kereset összecsúszását is.

A megismételt eljárásban is fenntartotta védekezését.

A Heves Megyei Bíróság 2006. május 30. napján meghozott P. 20.042/2006/6. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Megállapította, hogy a felperes a költségeit maga viseli és kötelezte, hogy az alperesnek 15 napon belül fizessen meg 5.000 Ft perköltséget, a Heves Megyei Illetékhatóság felhívására 46.260 Ft előlegezett illetéket. A Fővárosi Ítéltábla 2006. október 19. napján meghozott 9. Pf. 21.036/2006/4. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította a felperes másodfokú perköltségét 16.200 Ft-ban, az alperesét 5.000 Ft-ban megállapítva. A hatályon kívül helyezés oka a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti az elsőfokú bíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettség elmulasztása volt, ami miatt kártérítési felelősség fennállása vagy fenn nem állása tekintetében a tényállás teljes körű feltárása nem történt meg.

A megismételt eljárás keretében a Heves Megyei Bíróság 2007. szeptember 13. napján meghozott 5. P. 20.307/2006/17. számú ítéletével a felperes keresetét újfent elutasította. Megállapította, hogy a felperes a költségeit maga viseli és kötelezte, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 10.000 Ft perköltséget, az APEH Észak-Magyarországi Regionális Igazgatósága külön felhívására 46.260 Ft előlegezett illetéket.

Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a felperes a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt kezdeményezett eljárást az alperessel szemben, mely esetben az itt szabályozott különös feltételek mellett vizsgálni kell a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti általános kártérítési felelősség feltételeinek fennállását, vagyis, hogy a kártérítés elemei - jogellenes magatartás, kár bekövetkezése, okozati összefüggés - fennállnak-e. A megismételt eljárás eredményeként kiegészített tényállás szerint megállapítható volt, hogy a 0114 hrsz-ú táblából a felperesnek és testvérének kielégíthető lett volna a 21,22 és 20,74 AK érték mellett fejenként további 38 AK-t meghaladó földkiadás iránti igénye is. A 13. sorszámu jegyzőkönyvben tett felperesi nyilatkozat szerint azonban a testvére révén esetlegesen korábban megszerezhető 38 AK értékű szőlő nem került volna a felperes birtokába, azonban a felperest saját jogán megillető további 38 AK értékű szőlő ingatlannal a felperes az ezzel kapcsolatos földkiadási határozat meghozatala esetén már korábban rendelkezhetett volna. Azt is megállapíthatónak minősítette, miszerint azáltal, hogy e 38 AK értékű szőlő ingatlan birtokába csak későn jutott, kár érte.

Az elsőfokú bíróság a kártérítési felelősség elemei közül az okozati összefüggést is vizsgálta. Rögzítette, hogy 1997. január 1. napjáig az alperes terhére nem állapítható meg mulasztás, hiszen jogelődje a földkiadó bizottság eljárását folyamatosan felügyelte, a felperes és társai panaszbeadványai alapján a földkiadó bizottságot több ízben a törvényes út betartására utasította, a panaszosokat tájékoztatta a földkiadó bizottsági határozatok kikényszerítési lehetőségeire, a részarány-tulajdonosi közgyűlés összehívásának feltételeiről. Az alperes jogelődje meghozta azt a határozatot is, ami a földkiadó bizottság határozataiban rejlő esetleges törvénytelenségek kiküszöbölésére volt hivatott, sőt e határozatát ügyészi óvás, a felettes szerve állásfoglalása ellenére fenntartotta. A földkiadó bizottság vállalta 1996. december 31. napjáig a tevékenysége folytatását, amit a részarány-tulajdonosok többsége is támogatott, az alperes jogelődje nem volt abban a helyzetben, hogy a földkiadó bizottság működésképtelenségét megállapítsa és a részarány-tulajdonosi közgyűlés összehívását kezdeményezze. Ezt a felperes sem tette meg tájékoztatás ellenére, amit az elsőfokú bíróság azzal magyarázott, hogy a felperes a részarány-tulajdonosok olyan kisebbségéhez tartozott, amelynek a nyilvánvaló többséggel szemben nem volt esélye.

1997. január 1-től hatásköri változás folytán az alperes jogelődjének már volt lehetősége, hogy a korábbi megsemmisítő határozatokban is megnyilvánuló álláspontját újonnan meghozandó határozatokban képviselje, melyhez szükség lett volna a földkiadó bizottságnál lévő iratokra, amit azonban - vélhetően a megindult peres eljárásokra figyelemmel - nem sürgetett. 1997-ben az alperes jogelődjének már módjában állt volna az iratokat beszerezni, azokat rendszerezni, majd a hiányolt határozatokat meghozni. Ha ez megtörténik, a felperes az 1998-as gazdasági évben nagy valószínűséggel birtokba vehette volna a hiányzó 38 AK értékű szőlőt. Az elsőfokú bíróságnak azonban változatlanul az volt az álláspontja, hogy akár lefolytatta volna 2000. évig az alperes az új földkiadási eljárást, akár nem, a felperes csak 2001-ben vagy azt követően juthatott volna a hiányolt földterület birtokához.

Az elsőfokú bíróság szerint az okozati összefüggés vizsgálatának kulcsa az 1995. február 17-i közgyűlés, amikor a részarány-tulajdonosok a 0114 és 0124 hrsz-ú táblák vonatkozásában azt a többségi álláspontot fogadták el, hogy a földkiadási kérelmeket előterjesztő személyek belenyugszanak abba, hogy szőlő művelési ágban igényeik csupán 30 %-ban kerülnek kielégítésre. A részarány-tulajdonosok egymásra tekintettel igényeik vonatkozásában jelentős engedményeket tettek, rendkívüli módon ügyeltek arra, hogy az egyes igénylők joglemondása útján a nagyobb közösség érdekeit szolgáló részarány-tulajdonosi közgyűlési döntés ne szenvedjen sérelmet. A közösségi érdekek alapján személyes jogait feláldozó kérelmezőkkel szemben ne szerezhessenek illetéktelen előnyöket azok, akik a közösségi döntést figyelmen kívül hagynák. A részarány-tulajdonosok többségének ez a magatartása tükröződött a kihallgatott tanúk vallomásaiban. A részarány-tulajdonosi többségi álláspontnak volt köszönhető, hogy az azzal szembehelyezkedő 483-3/1995. számú alperesi határozat jogerőre emelkedését és végrehajthatóságát a Heves Megyei Bíróság, a Legfőbb Ügyészség, az Egri Városi

Bíróság, a Balassagyarmati Városi Bíróság, a Nógrád Megyei Bíróság, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium jogi álláspontját maga mellett tudó részarány-tulajdonosi közösség akarata meggátolta. Az nem volt megállapítható, hogy 0114 hrsz-ú táblában érdekelt személyek fellebbeztek volna-e a felperes igényeit teljes körűen kielégítő esetleges földkiadási határozattal szemben, azt azonban nyilvánvalónak tartotta az elsőfokú bíróság, hogy a 0114 és 0124 hrsz-ú táblákat együtt kezelő Heves Megyei Főügyészség az óvással kapcsolatos álláspontját egy újabb határozattal szemben is képviselte volna. Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) 72. § (3) bekezdése szerint az államigazgatási ügyben hozott határozat ellen a keresetlevél benyújtásának a határozat végrehajtására halasztó hatálya van. A bírósági eljárás 3 éve alatt csak a Legfelsőbb Bíróság döntésével dőlt el, hogy az ügyészség által támadott határozat nem volt érdeminek tekinthető, ezért az elsőfokú bíróság joggal feltételezhetőnek minősítette, hogyha született volna is a megismételt államigazgatási eljárásban jogerős határozat, annak végrehajtására nem kerülhetett volna sor.

A becsatolt iratok alapján azt is bizonyosnak tekintette, hogy az ügyben jogerős közigazgatási határozat sem születhetett volna, hiszen a hivatalt felügyelő minisztériumnak az volt az álláspontja, hogy a Legfelsőbb Bíróság döntéséig a közigazgatási ügyben sem hozható érdemi határozat (a minisztérium 1996. december 18-i állásfoglalása és a földkiadási iratok zár alá helyezése). A jogorvoslati eljárások felfüggesztésének bizonyosságát jelzi a Heves Megyei Bíróság P. 20.511/1998/8. számú végzése, melyben saját eljárását a Nógrád Megyei Bíróság előtti eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztette.

Mindezen körülményeket értékelve az elsőfokú bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperest ért kár bekövetkezésének kiváltó oka nem az alperes mulasztása volt, és erre alapozva utasította el a keresetet mellőzve a további bizonyítási indítványok teljesítését.

A pervesztes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes készkiadásait, valamint a másodfokú eljárásra megállapított 5.000 Ft-ot magában foglaló perköltség megtérítésére. Az állam által előlegezett illeték megfizetésére kötelező rendelkezést a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésére alapozta.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérte oly módon, hogy a másodfokú bíróság a keresettel érvényesített jog fennállásáról hozzon közbenső ítéletet és az összecszerűség körében az elsőfokú bíróságot utasítsa az eljárás lefolytatására. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a feltárt körülményeket és a bizonyított tényeket tévesen értékelte és emiatt jutott arra a következtetésre, hogy a kereset megalapozatlan. A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a jogellenes magatartással külön nem foglalkozott, minthogy arra az alapeljárás kellő bizonyítást engedett, és az elsőfokú bíróság helyesen azt állapította meg, hogy az alperest 1997. január 1. napját követő időszakra jogellenes

mulasztás terheli. Ettől az időtől az alperesnek eljárási kötelezettsége állt fenn. Ha az első 30 napban, ami az államigazgatási ügyintézési határidő, az alperes semmilyen intézkedést nem tesz, úgy világos, hogy a 30. napon érdemi döntést sem tud hozni. Ha az elsőfokú határozat 1997. elején megszületik, akkor a jogerős határozat meg kell hogy szülessen az esetleges fellebbezési és másodfokú eljárásra számítható határidők alapján még az 1997-es gazdasági év kezdete előtt, és így ennek a gazdasági évnek a haszna már a felperest illette volna. A keresettel érvényesített időszakban realizálható terméshozamok az érintett földrészekre lényegesen magasabbak voltak, mint az alperes által elfogadott terméshozamok. Úgyszintén magasabb átlagárakat fizettek más „nagy felhasználó” üzemek a szőlőért, amit korlátlan mennyiségben vettek át, így a terményt nyilván a felperes odaértékesítette volna. A művelési költségek pedig alacsonyabb összegben számíthatók, mint azt az alperes kalkulálta. A kár bekövetkeztét az elsőfokú bíróság is igazoltnak tekintette. Az okozati összefüggés vizsgálata oly módon történt, hogy az elsőfokú bíróság arra a kérdésre kereste a választ, miszerint az új eljárás határidőben történt lefolytatása esetén az újabb földkiadási határozat eredményezhette volna-e azt, hogy 2001. évet megelőzően a felperes a 0114/32 hrsz-ú ingatlan birtokába jusson. Megalapozatlannak minősítette az erre adott nemleges választ. A felperes előbb az ... Földkiadó Bizottságtól, majd jogszabályváltozás folytán az alperestől várhatta csak és kizárólag, hogy határozatot hozzon a föld kiadásáról, kijelöléséről, mert csak ilyen határozat esetén vált jogosulttá az ingatlan birtokba vételére. Ha van jogerős földkiadási határozat, birtokba léphet, ennek hiányában nem. A földrészlet kijelölésének, kiadásának elmaradása okozati összefüggésben áll a birtokbavétel elmaradásával, különös tekintettel arra a tényre is, hogy még 2002-ben is hiába kísérelte meg a felperes a szövetkezetnél a birtokbavételt, azt még a jogerős földkiadási határozat végrehajtására nem halasztó hatályú bírósági felülvizsgálati eljárás miatt sem tették lehetővé. Az ítélet indokolásában írt „közösségi akarat” jogi tényként nem értékelhető, az a határozat jogerőre emelkedését nem tudja meggátolni. Ilyen „mi lett volna, ha” feltételezésekbe nem lehet bocsátkozni, vagyis hogy egy meg nem született határozattal szemben valaki élt volna-e jogorvoslattal, és erre a kereset elutasítását sem lehet alapozni. Az elsőfokú határozat ellen fellebbező bármely fél fellebbezését azonnal hivatalból, érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítani, miként az 2000. évben történt az 1687-30-2/2000. számú határozattal szemben előterjesztett fellebbezés esetén. De feltételezve azt a legrosszabb esetet, hogy egy évvel a birtokba lépés határideje elhúzódott volna, ez már csak a fellebbező személy terhére esett volna, és még akkor is ott vannak az 1998-tól 2000-ig terjedő gazdasági évek, melyek hasznát a felperes szedhette volna, vagyis egy fellebbezés nem tudta volna meggátolni, késleltetni is csak legfeljebb egy évvel a határozat jogerőre emelkedését és így a birtokba lépés idejét. A kárigénnyel érvényesített idősakra tehát nem, vagy csak legfeljebb egy év vonatkozásában lehetett volna kihatása. Az ügyészség álláspontja a meghozni elmulasztott felperesi egyedi határozat vonatkozásában még csak közvetetten sem olvasható ki a per iratanyagából. Az egyedi határozatok alapján fellebbezést előterjesztő öt személy folytán hozott, de valamennyi földkiadási határozatot egységesen, fellebbezésre tekintet nélkül hatályon kívül helyező, új eljárásra utasító határozattal szembeni

ügyészi álláspont ismerhető meg a per iratanyagából. Ehhez képest teljesen más lehetett volna az ügyészi álláspont a felperest 100 %-ban kielégítő érdemi döntés esetén, de ettől függetlenül bizonyítandó tény, hogy esetében a meghozandó elsőfokú határozattal szemben egyáltalán előterjeszthető lett volna-e az óvás. A jogerős határozat ellen benyújtott bírósági felülvizsgálati kérelem alapján a határozat végrehajtásának felfüggesztése csak akkor releváns, ha helye van a perindításnak. Így pl., ha a keresetet előterjesztő perképessége megállapítható, ha ügyfélnek tekinthető. Semmilyen körülmény nem támasztja alá, hogy az ügyészség a jogerős egyedi földkiadási határozattal szemben óvást terjesztett volna elő. Az elsőfokú bíróság bizonyosnak tekintette, hogy az ügyben jogerős közigazgatási döntés nem születhetett volna, mert minisztériumi álláspont volt, hogy a közigazgatási ügyben a Legfelsőbb Bíróság határozataig érdemi döntés nem hozható. Nyilván más lett volna a minisztérium eljárása, ha az adott konkrét ügyben az elsőfokú határozat és az ellene előterjesztett feltételezett fellebbezés hozzá beérkezik, és konkrét ügyben kell felelős döntést hozni. A felperes álláspontja szerint teljes egyértelműséggel kiderül a szigorú okozati összefüggés láncolata, ami a keresetét megalapozza. Az alperesi mulasztás kétséget kizáróan felelősséget megalapozó volt, az okozati láncolat gyakorlatilag az alperesnél szakadt meg, amit semmilyen jogorvoslattal a felperes nem tudott elhárítani, és végső soron sem az alperestől, sem mástól nem várhatta a közigazgatási döntés meghozatalát. Az alperes kimentésére szolgáló körülményekre, vagyis hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, helyesebben ennek ellenkezőjére vonatkozó álláspontját az elsőfokú eljárásban részletesen kifejtette. De egyébként is az alperes erre csak hivatkozott anélkül, hogy bizonyítási terhének az erre vonatkozó felhívás ellenére eleget tett volna.

Kiegészítő iratában előadta, hogy a jogalkalmazó hivataloktól, hatóságoktól éppúgy meg kell követelni a jogszabályok ismeretét, helyes értelmezését, alkalmazását és végrehajtását, mint egy állampolgártól. Sajátságos lenne, ha az alperesnek lehetősége volna a kimentésre azzal a hivatkozással, hogy az ügyészi óvás megengedhetőségével kapcsolatban több hivatal és bíróság is tévedett, miért ne tévedhetett volna ő is. Ha a felperes laikusként felelősséggel tartozik, úgy következetesebben megkövetelt felelősséggel kell, hogy tartozzon minden jogalkalmazó szerv, hatóság, hivatal, különösen ha képviselőik, eljáróik, vezetőik sok esetben jogvégezett köztisztviselők, közalkalmazottak, akiknek a saját eljárásukra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket különösképpen illik ismerni. Hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága 2007. október 23. napján meghozott 19.478/03 számú ítéletére, melynek a jelentőségét abban látta, hogy a nemzetközi jog illetve e bíróság olyan személyek részére is biztosított kártérítést, akik - nem kizárt - a kifogásolt földkiadási eljárásban a földkiadásra kérelmezett mértékben vagy egyáltalán nem voltak jogosultak, csupán azon tényalapból kifolyólag, hogy a közigazgatás az ésszerű időt meghaladó mértékben nem hozott határozatot és ezáltal az érintetteket jogaikat sértő helyzetbe hozta.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a megismételt eljárás során az elsőfokú

bíróság az ítéletének alapjául szolgáló tényeket, körülményeket részletesen feltárta, és így jutott arra a megállapításra, ami a felperes keresetének elutasítására vezetett. Ezért is mellőzte az alperes által felajánlott tanúbizonyítást. A tanúként megjelölt két volt köztisztviselő részletesen ismeri a per tárgyát képező eljárást, és bizonyítani tudták volna, hogy az alperes az adott ügyben a tőle elvárható magatartást tanúsította és a maga részéről mindent megtett annak érdekében, hogy a felperes ügyében döntést hozzon, de ebben a per során feltárt tények, körülmények megakadályozták. Egyetértett azzal az elsőfokú ítéleti megállapítással, hogy részéről 1997. január 1-ig semmiképpen sem állapítható meg mulasztás. Az alperes jogelődje meghozta a 483-3/1995. számú (és az ezt kijavító) határozatát, ami hivatott volt a földkiadó bizottság határozatában rejlő törvénytelenségek kiküszöbölésére. Ezt a határozatát a megyei főügyészség óvása, úgyszintén a minisztériumi állásfoglalás ellenére fenntartotta. Az ... Földkiadó Bizottság vállalta tevékenységének folytatását 1996. december 31-ig, és az állandó panaszok ellenére a földkiadó bizottságot a részarány-tulajdonosok túlnyomó többsége támogatta. Az alperes jogelődje nem volt abban a helyzetben, hogy a földkiadó bizottság működésképtelenségét megállapítsa és a részarány-tulajdonosok közgyűlésének összehívását kezdeményezze. Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy akár lefolytatta volna az alperes a felperes ügyében az eljárást 2000. évig, akár nem, az eredmény ugyanaz lett volna, a felperes legjobb esetben 2001-ben vagy azt követően vette volna birtokba a területet. A részarány-tulajdonosok döntő többsége ugyanis ragaszkodott az 1995. február 17-i közgyűlésen elfogadott álláspontjához, miszerint a kérelmeik teljesíthetősége érdekében belenyugodnak abba, hogy igényeik csak 30 %-ban kerülnek kielégítésre szőlő művelési ágú területen. Az ezzel az állásponttal szembe helyezkedő két határozat jogerőre emelkedését az állami szervek jogi álláspontját elfogadó tulajdonosi közösség akarata meggátolta. Egyértelmű, hogy a Legfelsőbb Bíróság döntéséig a Heves Megyei Főügyészség az óvásban kifejtett álláspontját képviselte volna, tehát minden újabb határozattal szemben is ugyanezt az álláspontot igyekezett volna érvényre juttatni. A bírósági eljárás pedig ezen ügyben három évig tartott. Amíg el nem dőlt, hogy az ügyészi óvással támadott határozat törvénytelen-e vagy megfelel a jogszabályoknak, alperes álláspontja szerint nem lehetett új eljárást lefolytatni, új határozatot hozni. Az ügyben tehát jogerős közigazgatási döntést nem hozhatott volna, miután a másodfokú hatóságnak tekintendő, de egyben felettes szervnek is minősülő minisztériumnak az volt az álláspontja, hogy a jogerős és Legfelsőbb Bíróság által is elbírált döntésig a konkrét közigazgatási ügyben érdemi határozat nem hozható. Ezt az álláspontot támasztotta alá az iratok kétszer is elrendelt zárolása, úgyszintén, hogy a Heves Megyei Bíróság az eljárást mindaddig felfüggesztette, amíg a Nógrád Megyei Bíróság előtt folyamatban volt eljárás jogerősen be nem fejeződött.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes terjedelmében felülbírált, mivel annak a felperes fellebbezése folytán nem volt jogerőre emelkedett rendelkezése (Pp. 228. § (4) bekezdés).

A felperes fellebbezése a jogalap tekintetében következők szerint alapos.

Az elsőfokú bíróság a felperesi kereset alapján vizsgálat tárgyává tette, hogy a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti kártérítési felelősség esetén is irányadó Ptk. 339. § (1) bekezdésében szabályozott feltételek, a kártérítési felelősség elemei fennállnak-e. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a határozathozatali igénylő eljárása elmulasztásával jogellenes magatartást valósított meg, és a felperest kár érte azáltal, hogy a részarány-tulajdonosok közgyűlésén elfogadott mértéket meghaladóan igényelt szőlőterületet nem tudta birtokba venni. Az elsőfokú bíróság az okozati összefüggés hiányával indokolta a keresetet elutasító álláspontját, leegyszerűsítve azzal, hogy ha az alperes meghozta volna is a felperesre kedvező határozatát, azzal szemben bizonyosan jogorvoslással éltek volna azok, akik abban voltak érdekeltek, hogy a részarány-tulajdonosok közgyűlésén elfogadott aránytól eltérően senki se részesüljön szőlő művelési ágú ingatlanban.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint is az alperes jogelődje határozathozatali kötelezettségének elmulasztásával jogellenes magatartást tanúsított. Az alperes azon védekezése, hogy az adott ügyben a tőle elvárható magatartást tanúsította, és a maga részéről mindent megtett annak érdekében, hogy a felperes ügyében döntést hozzon, minden alapot nélkülöz, hiszen még annak érdekében sem tett meg minden - hatósági jogköréből eredő - intézkedést, hogy a földkiadó bizottságok megszűnését követően a földkiadások befejezéséhez szükséges iratokat beszerezze. Ha egy hatóság, melyet határozathozatali kötelezettség terhel, mintegy három évig a határozathozatalhoz szükséges iratokat nem szerzi be, kísérletet sem tesz határozatai előkészítésére és meghozatalára, mulasztásban megnyilvánuló jogellenes magatartást tanúsít. Egyetértett a másodfokú bíróság azzal is, hogy az őt megillető mezőgazdasági rendeltetésű terület birtokbavételének lehetősége hiányában a felperest kár érte.

A kártérítési felelősség további eleme, az okozati összefüggés tekintetében a másodfokú bíróság álláspontja azonban az, hogy annak hiányát feltételezésre alapítani nem lehet. Az alperest nem vitásan a földkiadó bizottságok megszűnését követően a még be nem fejezett földkiadási eljárások lefolytatásának kötelezettsége, ezek tárgyában a szükséges határozatok meghozatala terhelte. Az alperes a felperes földkiadási igényét megalapozó kérelem tárgyában, amíg az eljárás előtte volt folyamatban, határozatot nem hozott, és ezzel bezárult az okozati összefüggési láncolat. Hogy a meg nem hozott határozattal szemben valaki, bárki úgylis jogorvoslással élt volna, a másodfokú bíróság szerint olyan körülmény, ami az okozati összefüggési láncolaton kívül esik. Az okozati összefüggési láncolatba harmadik személyek feltételezett magatartásának esetleges következménye nem illeszthető be. És az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperesre vonatkozó határozattal szemben valójában a többi részarány-tulajdonost megillette volna-e a fellebbezés jogorvoslata.

A tény tehát az, hogy a határozathozatali kötelezettség elmulasztása jogellenes magatartásnak minősül, a határozat hiányában a felperes az őt megillető mezőgazdasági rendeltetésű ingatlant nem tudta birtokba venni és annak gazdasági

eredményeiből nem részesülhetett. Elfogadva azt a körülményt, hogy 1997. január 1. napjától az alperesnek a földkiadás tárgyában keletkezett nagy terjedelmű iratanyagok be kellett szerezni, rendezni, annak tárgyában a határozatokat meghozni, melyekkel szemben a rendes jogorvoslat is nyitva állt, a felperesnek nem volt reális esélye arra, hogy az 1997-es gazdasági évben a hiányzó területet birtokba vegye. A gazdaság tevékenység elmaradására alapozott igény tehát 1998. év elejétől számítható és az alperes mulasztásának következményei azáltal hárultak el, hogy 2000. áprilisában az eljárásra más földművelésügyi hivatalt jelöltek ki, de ebben a gazdasági évben már a felperes a hiányzó terület műveléséből származó eredménnyel nem számolhatott. A másodfokú bíróság tehát a Pp. 213. § (3) bekezdésére figyelemmel megállapította, hogy az alperest a mulasztásával összefüggésben az 1998. év elejétől 2000. év végéig tartó gazdasági évekre kártérítési felelősség terheli.

Az elsőfokú bíróság - pergazdaságossági okból - a követelés összegszerűségére bizonyítást nem folytatott le. A továbbiakban azt kell tehát vizsgálat tárgyává tenni, hogy a felperest az őt ténylegesen megillető szőlő művelési ágú ingatlanon folytatható tevékenységből milyen tiszta jövedelem illetve volna meg, hiszen nem elegendő pusztán az adott terület termésátlagait és az értékesítési árakat figyelembe venni, a műveléssel járó költségeket is értékelni kell nem megelégedve arról a tényről, hogy a felperest terhelte az ültetvénytelepítés értékének megtérítése. Az összegszerűségnél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes a részére nem vitásan birtokba adott szőlőterület műveléséből vagy hasznosításából milyen jövedelmet szerzett.

A felperest eredményes fellebbezése folytán a Pp. 239. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján megilleti a képviselővel felmerült ügyvédi munkadíj (Pp. 75. § (2) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pont, (5) bekezdés), ami az általános forgalmi adó összegét is tartalmazza. Az alperesnek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a folytán az állam viseli.

Budapest, 2008. január 31.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
sk.

előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin

bíró

A kiadmány hiteléül: